

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

WELBLUNDS GÅRD

FAABORG-MIDTFYN KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

20. november 2013
Lisbeth Pepke
2013-7.82.07/430-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Faaborg-Midtfyn Kommune
Priorens gade 11, 5600 Faaborg
Welblunds Gård
1979
*Forhuset (1820'erne) og det hermed
sammenbyggede sidehus i to fag*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Welblunds Gård indgår i husrækken på Priorens Gade og er på begge sider sammenbygget med naboejendommene. Den brede port giver adgang til den lange grund, hvor forskellige sidehuse ligger til venstre i den brolagte gård. Grunden munder ud i en have, som afsluttes af et lille, fritliggende hus.

Forhuset er et grundmuret hus med gavle i bindingsværk, ni fag langt med en frontkvist over tre fag samt en mindre kælder under en del af forhuset. Over en sokkel af tilhugne granitsten, står muren pudset og gulkalket med en trukken, profileret og hvidkalket gesims op mod heltaget, der er hængt med røde vingetegl. Den murede frontkvist krones af en trekantfronton med en omløbende, hvidkalket gesims. I taget er en bred, traditionelt formet grønmalet tømmerkvist med fire rammer med seks ruder i hver ramme. Kvisten har tegltag og zinkinddækkede flunker.

Derudover er der tre GVO-vinduer i forhusets tagflader. Forhusets vinduer er grønmalede, torammede vinduer med henholdsvis otte og seks ruder i rammerne. I fjerde fag fra venstre er den grønmalede hoveddør med en lille trappe på to granittrin foran. Døren har otte fyldingsfelter, hvor de to øverste har ruder med krydssprosser, mens de øvrige er bosserede. I overgangen mellem stueetagen og frontkvisten er et tilbagetrukket bånd i murværket, som er kalket hvidt. I frontkvistens trekantfronton er en cirkulær lysåbning med et støbejernsvindue og øverst en spændplade med en forankring af gavltrekanter.

Endelig er der et udhængsskilt med teksten: J. Justesen Vognmand. Den brede, fladbuede portåbning har en hvidkalket slutsten, hvor husnummeret er påmalet. Selve porten er en glat, tofløjet revleport med ganglåde. I portrummet er en trælem, hvorfra der er nedgang til en stensat kælder under forhuset med støbt gulv og bjælkeloft med brædder over. På bagsiden af forhuset er den relativt høje sokkel sorttjæret, men ellers står murfladerne kalket med gulokker.

Den fine hoveddør med krydssprosser.

På bagsiden er der en tilbygning fra 1951 i to etager. Tilbygningen optager fire fag og har en taskeagtig opbygning på ét fag, som fører ud til en terrasse på førsteetagen. Der er nedgang til en kælder under sidehuset.

I det indre er forhusets plan i stueetagen enkel: fra hoveddøren er en entre eller forstuegang, der til begge sider giver adgang til stuer på hver tre fag mod gaden. Fra stuen til venstre, hvor midtskillevæggen er delvis åbnet, så stuen bliver dybere, er der videre adgang til et værelse og en trappe, der ligger i tilbygningen fra 1951. På den anden side af forstue er der fra stuen mod gaden adgang til et køkken mod gården. Fra gårdsiden er der i samme fag som hovedindgangen fra gaden en forstue, som også giver adgang til begge sider. Fra denne forstue er der tillige opgang til næste etage ad en nyere ligeløbstrappe.

Tag- og kvistetagen er indrettet til værelser og i værelset mod vest kan bindingsværksgavlens tømmer ses. I frontkvisten er et fint værelse med synlige bjælker, der er udstyret med et profil. Tagetagen har bevaret en revledør, der kan være oprindelig, men døren til frontkvistrummet er en dør med to fyldinger, som det kendes fra 1770'erne, så den kan være en ældre, genanvendt dør. Værelset over tilbygningen fra 1951 har heroppe udgang til den tilhørende altan.

Interiørerne er meget velbevarede med vinduer med en let hulet post og en del vinduesrammer med anverfere fra opførelsestidspunktet. Det samme gælder dørene, som har tre fyldinger og tilhørende indfatninger. I tilbygningen fra 1951 findes snedkerdøre og skabe fra den periode, ligesom gulvet i tilbygningen er lagt med sildebensparket, som var meget karakteristisk på den tid. Et vindue i tilbygningen er på tre fag og har en indbygget blomsterkumme foran – et træk, som kendes fra funktionalismens interiører.

— BYGNINGSHISTORIE

Østerbro er byens ældste forstads kvarter. I helt bogstavelig forstand foregik adgangen til det gamle Faaborg via Østerbroen over Sundrenden. Det er dog ikke længere umiddelbart synligt, for med anlæggelsen af jernbanen i 1882 blev den yderste del af Sundrenden lagt i rør og siden blev den nye Svendborgvej etableret.

Kvarteret, der således ligger øst for byens centrum ved Svendborgvejen, blev bebygget i første halvdel af 1800-tallet uden for den gamle middelalderlige bykerne. De ældste dele af bydelen er præget af en sammenhængende bebyggelse af fortrinsvis mindre huse, og bydelen havde tidligere sit eget forretningsliv.

Welblunds Gård blev første gang takseret til brandforsikring i 1828. Byggeåret er derfor med stor sandsynlighed 1827 eller 1828. Bygeherren var stenhugger Jens Jacob Pedersen og huset benævnes nyopført på en forhen øde grund. Priorens-gade var dengang nyt byområde i vækst og matriklen hører til Faaborgs markjorder.

Huset beskrives i 1828 således: ”Forhus 7 fag med port i 2 fag og kvist over 3 fag, grundmure til 2 sider og en gavl af egebindingsværk og murtavl, teglhængt, indrettet til stuer, kamre, køkken og en skorsten.”. Der nævnes intet side- eller baghus og der har ikke været indrettet værksted eller andet til erhvervet henhørende i huset, der er et rent bolighus. I 1848 tilhørte huset murermester Niels Andersen. Han har nok vist besked om, hvilken ældre kollega til ham, der havde tegnet og bygget huset. Nu er det glemt, men man kan med god grund gætte på murermester Jørgen Hansen Lang, der havde sin blomstrende virksomhed som førende murermester i Faaborg mellem 1803, da han løste borgerskab, og i 1842, da han døde.

Ejendommen var i 1847 udvidet med et baghus og beskrives således: ”Forhus 7 fag en etage, port i 2 fag, kvist over 3 til gade, grundmuret for- og bagside, bindingsværksgavle, men tegltag, indrettet til værelser og køkken med én skorsten. Baghus 6 fag en etage egebindingsværk – kammer, stald m.m.”

Det baghus, som var et fritliggende sidehus, blev senere ændret, grundmuret og forhøjet, og i 1951 forestod arkitekt Marius Bohn-Jespersen en ombygning af ejendommen, hvorved forhusets bagside over 4 tagfag blev forhøjet til to etager og det fritliggende sidehus blev sammenbygget med forhuset, også i to etager. I sammenbygningens vinkel byggedes et udskud med en altan over. På dette tidspunkt var forhuset opdelt i to boliger, med køkken på hver side af gangen ud til gården.

Det er denne tilføjelse fra 1951, der sammen med forhuset er omfattet af fredningen. Det ældre, toetages sidehus og den smukke vognportbygning er ikke fredet.

I 1995 omlægges tegltaget på forhuset og samtidig blev tømmeret mod nr. 13 (gavlbjælken mod gården) repareret.

Gårdens navn kommer af ejeren, Christen Hansen Welblund, der havde et bryggeri og handelsfirma i perioden 1861-1879.

— KILDER

Faaborg - Guide til byens historie, Robert Egevang, Anders Rehde Nielsen. Faaborg Byhistoriske Arkiv, 1994

Historiske huse i Faaborg, Nationalmuseet, 1974

Kulturstyrelsens arkiv – kort bygningshistorie af J.C. Varming, 1995

Lokalplan 2010-3, Bevarende lokalplan for Østerbro-kvarteret, Faaborg

Weilbachs Kunstnerleksikon, 4. udg., 1994

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi knytter sig til bygningens placering i Priorengades husrække af varierende bygningstyper, hvor den er med til at formidle kvarterets oprindelige karakter af mindre og lave, sammenhængende huse. Forhuset er på grund af sin markante frontkvist og brede portåbning, sit formsprog og sine materialer meget betydningsfuld for forstadskvarteret Østerbro uden for Faaborgs bykerne.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ligger i den gamle gårds fortælling om livsbetingelserne for en succesfuld håndværksmester omkring år 1830. Der var behov for en rummelig bolig og det lange grundstykke gav plads til side- og baghuse, toiletter og dyrkning af grøntsager. Den store port gjorde det muligt at komme ind med hestevogn.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig også til forhusets fine grundmurede facade og frontkvist med et klassicistisk udtryk, som indikerer, at bygningen er opført af en holden mand. På dette tidspunkt var klassicismen med grundmurede bygninger den fremherskende stilart anvendt ved nybyggeri. Alligevel har det været nødvendigt at spare på de dyre mursten og derfor er gavle og portrummets vægge udført i bindingsværk.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig endvidere til de oprindelige og senere tilkomne bygningsdetaljer, herunder de smårudede, torammede vinduer og hoveddøren med de pyntelige, bosserede fyldinger og ruderne øverst.

Bygningens kulturhistoriske værdi knytter sig i det indre til den stadigt aflæselige grundplan med den centrale placering af forstuen, den næsten gennemgående midterskillevej, stuerne mod gaden og køkkenet mod gården og trappen op til den øvre etage. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder synlige bjælker og fritliggende hanebånd, tømmermærker samt de oprindelige og

ældre trefyldingsdøre med tilhørende, samtidige indfatninger og vinduerne i stueetagen og frontkvisten, som er fra opførelsen med rammer og anverfere.

Endvidere er tilføjelserne fra ombygningen i 1951 i dag kulturhistorisk interessante og sjældne, fordi den type finerede, glatte døre, forrammeskabe og loftspladebeklædningerne med lister over samlingerne som regel ikke længere er bevarede.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ligger i det ydre i facadens velproportionerede, klare form, de murede og pudsede dekorationers enkle, men veldisponerede placering og anvendelse, samt portens elegante bue. Den fine hoveddør og de oprindelige vinduer er med til at sætte takten i facaden. Bygningen markerer sig tydeligt, men er ikke dominerende i gadebilledet. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning og det gode håndværk, som ligger i både murværket og snedkerdetaljerne.

I det indre knytter de arkitektoniske værdier sig for en stor del i den bevarede planløsning og de mange snedkerdetaljer, som huset er født med. De senere tilføjelser har en egen charme og fortælling om tid og stil. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

Det er endvidere af arkitektonisk værdi, at huset meget vel kan være opført af Jørgen Hansen Lang (1777-1842), som tilhørte en bygmesterslægt, der står for en stor del af Faaborgs bedste bygninger. Jørgen Hansen Lang videreførte sin faders klassicistiske byggetradition i Fåborg og han løste såvel de private som de offentlige byggeopgaver med stor stilfornemmelse. Jørgen Langs rådhus på torvet viser, at han var en habil arkitekturtegner, men stærkt påvirket af ældre rådhusbyggeri.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den harmoniske facade med frontkvisten med de fine detaljer, den bosserede fyldingsdør og vinduerne med den lille rudeopdeling, samt det traditionelle tegtag. Hertil kommer den velformede portbue og den glatte oprindelige revleport med ganglåge, bindingsværket i portrummet og gavlene, samt den traditionelle materialeholdning.

I det indre ligger de bærende fredningsværdier i den ganske velbevarede grundplan, hvor stuerne ligger mod gaden og køkkenet mod gården, samt de oprindelige, traditionelle interiørelementer og snedkerdetaljer. Hertil kommer den stensatte kælder.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.